

miamumą, išryškino jos vaisingo gvildenimo galimybę ne stebimojo, o marksistinio materializmo pagrindu ir pažymėjo filosofinės idėjos apie žmogiškosios realybės vientisu-

mą bei vieningumą didžiulę taikomąją reikšmę medicinai, pedagogikai ir kitoms žmogaus veiklos sritims.

C. Kalenda

PRANCŪZŲ PERSONALIZMO ISTORIJOS FILOSOFIJOS TYRIMAS

1987 m. gruodžio 28 d. Vilniaus valstybinio universiteto specializuotoje taryboje filosofijos mokslų kandidato disertaciją „Prancūzų personalizmo istorijos filosofija“ apgy-nė šios aukštosios mokyklos Filosofijos katedros asistentas Vytautas Radžvilas.

Disertanto nuomone, personalizmo, kaip vieno iš katalikybės modernizavimo variantų, temas formavo XX a. pradžios katalikybės krizė ir drauge katalikybės atsinaujinimo šaltinių paieška. Savo ruožtu personalizmo istorijos samprata traktuojama kaip bandymas restauruoti tradicinę krikščionišką istorijos teologiją, įtraukiant į svarstomų temų akiratį nuolat kintančias socialines ir istorines mūsų laikų realijas. Prancūzų personalizmo kūrėjai P. Landsbergas, E. Munjė, M. Nedonselis katalikišką istorijos filosofiją interpretavo kaip „personalistinės ir bendruomeninės revoliucijos“ pagrindą. Jų nuomone, ši programa turėjo garantuoti katalikybės „totalinį renesansą“ ir galiausiai tapti naujos humanistinės visuomenės, besiremiančios krikščioniškais vertybėmis, pamatu. Tokiam tikslui tinkanti istorijos koncepcija, anot personalistų, privalėjo remtis filosofijos, filosofijos ir mokslo „sinteze“, derinti religinį-dogmatinį ir mokslinį-kritinį požiūrį į istorijos procesą.

Prancūzų personalizmo istorijos filosofija buvo tarp pirmųjų katalikiškų doktrinų, nukreipusių žvilgsnį į savo laiką bei jo perspektyvas, todėl ir šiandien ji yra pavyzdys visai katalikiškai filosofijai. Be to, personalizmo idėjos yra katalikiškos hermeneutikos šaltinis (P. Rikioras), būtent per jas į katalikybės teologiją prasismelkė istorizmo principas. Visa tai rodo V. Radžvilo disertacijos

temos aktualumą. Iš karto pažymėsime, kad disertantas pasirinktą užduotį atliko sėkmingai.

Disertaciją sudaro įvadas, du skyriai, išvados ir literatūros sąrašas. Pirmas skyrius („Socialinės ir idėjinės prancūzų personalizmo istorijos filosofijos formavimosi prielaidos“) skirtas šios istorijos filosofijos susiformavimo sąlygų, teorinių ištakų analizei, rekonstruojamos pagrindinės konceptualinės problemos. Antrame skyriuje („Prancūzų personalizmo istorijos filosofijos metodologinės ypatybės ir teorinė problematika“) metodologiniu ir teoriniu požiūriu nagrinėjami pagrindiniai personalistų istorijos filosofijos bruožai.

Oficialūs oponentai disertaciją įvertino gerai. Filosofijos mokslų daktaras B. Kuzmickas pabrėžė disertanto gerą teologijos išmanymą. Tai esanti būtina kvalifikuoto katalikybės filosofijos tyrimo sąlyga. Docentei I. Gaidamavičienei imponavo kalbos sklandumas, dėstomų minčių nuoseklumas. Kiti kalbėjusieji nurodė, kad disertantas aktyviai dalyvauja publicistikoje, visuomenės diskusijose ir šitaip skleidžia savo tyrimo rezultatus (darbo mokslinis vadovas, prof. B. Genzelis), pažymėjo, kad disertacijos autorių iš kitų tarpo išskiria pagarba savo tyrinėjimo objektui (prof. E. Meškauskas), o prof. E. Nekrašas bandė užmegzti diskusiją. Visa tai rodo gerą disertanto filosofinę kvalifikaciją ir jo atlikto darbo aktualumą.

Mokslinė taryba vieningai suteikė V. Radžvilui filosofijos mokslų kandidato laipsnį ir rekomendavo disertacijos pagrindu išleisti monografiją.

A. Poviliūnas

INFORMATYVUMAS KAIP MOKSLO PAŽANGOS KRITERIJUS

Tą pačią dieną minėtoje taryboje filosofijos mokslų kandidato disertaciją „Informatyvumo principo metodologinis vaidmuo mokslinio tyrimo procese“ apgy-nė KPI Filosofijos katedros dėstytojas Albinas Plešnys. Mokslinis vadovas — filosofijos mokslų daktaras, profesorius E. Nekrašas, oficialieji

oponentai — filosofijos mokslų daktaras, profesorius R. Plečkaitis ir filosofijos mokslų kandidatas, docentas T. Sodeika.

Disertanto pasirinkta tyrimo sritis — pažintinės veiklos pažangos vertinimas — aktuali, kartu ir sudėtinga. Ypač keblus kriterijų klausimas. Gausioje literatūroje šia

tema ryški nuomonių įvairovė — ne visi vienodai supranta mokslo turinį, mokslo teorijų struktūrą, mokslinės veiklos tikslus ir kt., o nuo tyrinėtojų metodologinės pozicijos priklauso, kokie mokslo pažangos kriterijai išskiriami, kuriems iš jų daugiau reikšmės teikiama. Disertantas mano, kad vienas iš svarbiausių kriterijų mokslo teorijų pažangai nustatyti esąs informatyvumas, kurio metodologinį vaidmenį mokslinio tyrimo procese jis imasi pagrįsti savo disertacijoje.

Pirmojoje dalyje („Kiekybinė informatyvumo sąvoka indukcionistinėje mokslo filosofijoje“) nagrinėjamos informatyvumo sąvokos formavimosi prielaidos, indukcionistinė informatyvumo samprata, analizuojamas informatyvumo ir empirinio patvirtinamumo santykis. Nuodugnai aptariama indukcinės logikos ir sprendimų teorijos integracijos reikšmė mokslo hipotezių atrankai, taip pat semantinės informacijos samprata J. Hintikos indukcinėje logikoje. Antrojoje dalyje („Informatyvumas racionaliose dinaminėse mokslo rekonstrukcijose“) analizuojama K. Poperio informatyvumo koncepcija, aptariama informatyvumo vieta dedukcionistinėje metodologijoje. Nemažai dėmesio skiriama I. Lakato normatyvumo interpretacijai, jo informatyvumo koncepcijai, akcentuojama, jog informatyvumo principui I. La-

katas nemaža reikšmės teikė, vertindamas metodologijų konkurenciją. Trečiojoje dalyje („Mokslo žinių informatyvumo metodologinė reikšmė“) autorius pateikia konstruktyvią mokslo teorijų struktūros bei jų funkcionavimo sąlygų sampratą, apibūdina informatyvumo ir informatyvumo mato sąvokas, aptaria informatyvumo ir kitų mokslo pažangos reguliatyvų santykį. Tyrimo rezultatai susumuojami išvadose.

Oficialieji oponentai disertanto atliktą darbą įvertino palankiai. Buvo pažymėta, jog disertantas gerai orientuojasi mokslo metodologijos problematikoje, deramai apibrėžė informatyvumo kaip metodologinio principo problemos aspektą ir nuosekliai realizavo užsibrėžtus mokslinio tyrimo tikslus. Jo pateikta neopozityvizmo ir postpozityvizmo teoretikų veiklos pasirinktu aspektu kritinė analizė yra korektiška ir konstruktyvi. Savo koncepciją disertantas išdėsto aiškiai ir argumentuotai. Disertacijai būdingas geras stilius, aiškus, nuoseklus medžiagos dėstymas, vieningumas. Tai rodo disertanto mokslinį brandumą. Disertacijos naujumas — neabejotinas.

Mokslinė taryba nutarė suteikti Albinui Plešniui filosofijos mokslų kandidato laipsnį ir rekomendavo disertacijos pagrindu parengti monografiją.

V. Andrejauskas